

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Suomen Musiikintekijät ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta. HE 43/2022.

Suomen Musiikintekijät kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Opetusta, tutkimusta ja tiedonlouhintaa koskevat säännökset

TekL 14, 14 a ja 13 b §

Hallituksen esityksessä sopimuslisenssi on ensisijainen ratkaisu. Tämä on hyvä ja tasapainoinen ratkaisu kaikkien osapuolien – niin käyttäjien (opettajien ja tutkijoiden) kuin oikeudenhaltijoiden kannalta.

Sopimuslisenssijärjestelyn säilyttäminen ensisijaisena on kaikkia osapuolia parhaiten palveleva sekä tasapainoinen ratkaisu, jolla varmistetaan sekä teosten käyttäjien eli opettajien ja tutkijoiden oikeusturva sekä tekijöiden sopimusvapaus ja oikeus kohtuulliseen korvaukseen teosten käytöstä.

Pääviestimme artikkelin 17 osalta

Verkkosisällönjakopalveluita koskeva 6 a luku on kokonaisuutena toimiva ja toteuttaa kansallisen sääntelyn artikkelin 17 edellyttämällä tavalla sekä EU:n jäsenvaltioiden yleisen linjan mukaisesti.

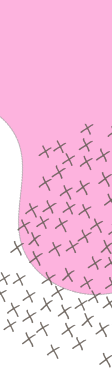
Artikkelin 17 mukainen lainsäädäntö toteuttaa palvelun käyttäjien sananvapauden ja tekijöiden omaisuudensuojan välisen tasapainon, minkä tuore EU-tuomioistuimen ratkaisu vahvistaa.

55 b §:n 1 momentin mukainen vastuu on tarkennettava alkamaan siitä, kun palveluntarjoaja antaa yleisölle pääsyn käyttäjien palveluun lataamiin teoksiin, ja pykälään on sisällytettävä myös teosten yleisön saataviin saattaminen tekijänoikeudellisesti merkityksellisenä toimena.

Verrattaessa direktiivin 17 artikkelin ensimmäistä kohtaa esityksen 55b § 1 momenttiin havaitaan, että ne eroavat toisistaan:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja suorittaa tässä direktiivissä tarkoitetun yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen, kun se antaa yleisölle pääsyn käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon.” (direktiivi)

”Jos teoksia tallennetaan palveluntarjoajan palveluun, palveluntarjoaja välittää ne yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.” (hallituksen esitys)

Ero on olennainen, koska se kohdistuu ensinnäkin palveluntarjoajan vastuun alkamisen hetkeen ja tapaan, joista ei tulisi olla oikeudellista epäselvyyttä tai eroavuutta Suomessa muihin EU-maihin verrattuna. Direktiivin mukaan palveluntarjoajan vastuu syntyy sillä hetkellä, kun se antaa yleisölle pääsyn teoksiin. Esityksen mukaan taas palveluntarjoajan vastuu syntyy samalla hetkellä, kun käyttäjä tallentaa teoksia palveluun. Yleisöllä ei kuitenkaan välttämättä ole pääsyä kaikkiin käyttäjän palveluun tallentamiin teoksiin ja toisaalta palveluun ladattu teos saattaa olla myös hetkellisesti poissa yleisön saatavilta.

55 f §:n 2 momentti on poistettava, koska se asettaa palveluntarjoajan estämiskeinoille ehdon, joka ei perustu direktiiviin ja joka EU-tuomioistuimen tuomion perusteella voidaan katsoa direktiivin vastaiseksi.

55 j § on poistettava, koska tekijän velvollisuus suorittaa hyvitystä palveluntarjoajalle ja palvelun käyttäjälle on perusteeton ja tarpeeton ja horjuttaisi toteutuessaan artiklan 17 mukaista palveluntarjoajien, käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden välistä tasapainoa.

Säännös ei perustu direktiiviin eikä vastaavaa sisälly muiden direktiivin jo implementoineiden valtioiden lainsäädäntöön. Säännös asettaisi tekijät Suomessa eri asemaan kuin muissa maissa.

Riski sanktioluontoisen hyvityksen maksamisesta synnyttää vääränlaisen pelotevaikutuksen, eikä normaalin vahingonkorvausvelvollisuuden lisäksi ole perusteltua säätää erillisestä hyvityksestä. 55 k §:ssä käyttäjälle ja palveluntarjoajalle mainittu mahdollisuus vahingonkorvauskanteen nostamiseen on riittävä ja normaali oikeussuojakeino.

55 j §:n ja 55 k §:n 3 momentin välistä suhdetta ei avata lain esitöissä eikä lain sanamuodossa. HE:n perusteella jää epäselväksi, missä tilanteessa tekijän maksettavaksi koitua hyvitys realisoituisi ja mikä sen suhde olisi 55 k §:n 3 momentissa mainittuun vahingonkorvaukseen. Tällaisen epäselvyyden säilyttämistä lainsäädännössä ei voida pitää hyvänä lainsäädäntötapana.

23 a § on rajattava koskemaan vain verkkosisällönjakopalveluita, ja parodiarajoituksen soveltamisen hyvän tavan mukaisuuden kriteerejä on tarkennettava erityisesti huomioiden teosten tavanomaisen hyödyntämisen jatkuvuus ja oikeudenhaltijoiden oikeutettujen etujen turvaaminen. Valiokunnan lausunnossa tulee korostaa, että teosten käyttö parodiapoikkeuksen (TekL 23 a §) nojalla tulee tapahtua laillisesta lähteestä ja tekijän moraalisia oikeuksia kunnioittaen.

Lisäksi kannatamme **verkkolähetysdirektiivin** toimeenpanoa koskevia pykäläehdotuksia.

Lausuntomme artiklojen 18 – 23 osalta

Tekijällä on sopimussuhteessa heikomman osapuolen asema. Vaikka hallituksen esitys kokonaisuutena onkin oikeansuuntainen, tekijän asemaa tulee lopullisessa muotoilussa vahvistaa lisää. Musiikintekijät katsoo, että tekijän neuvotteluaseman parantamiseksi esitystä on välttämätöntä muuttaa seuraavasti:

(1)

30 a § Selvitys teoksen hyödyntämisestä

Jotta tekijä voi arvioida, onko hän saanut ehdotetun lain 28 a §:n edellyttämän asianmukaisen ja oikeasuhteisen korvauksen teoksensa hyödyntämisestä ja onko hänellä oikeus 29 §:n mukaiseen

lisäkorvaukseen, on tekijän saatava kattavat tiedot teoksen hyödyntämisestä. Ilman tietoja korvauksen oikeellisuutta on täysin mahdotonta arvioida.

HE:ssä ehdotettu selvitysvelvollisuus koskee vain kaupallista hyödyntämistä, josta on tullut tuloja. Rajaus ei ole direktiivin mukainen.

30 a §:n 1 momentista tulee poistaa kohta:

”Selvitys on annettava, jos luovutuksensaajalla on ollut tuloja teoksen hyödyntämisestä tai tekijälle maksettava korvaus riippuu siitä, missä laajuudessa teosta käytetään.

Ehdotettu muotoilu uhkaa jättää avoimuusveloitteen ulkopuolelle paljon teosten hyödyntämistapoja, joilla voi olla tekijälle taloudellista merkitystä. Luovutuksensaaja on voinut hyötyä teoksesta kaupallisesti tai käyttää teosta laajasti, vaikka hyödyntämisestä ei olisi tietynä aikana syntynyt teokseen kohdennettavissa olevaa tuloa. Esimerkiksi musiikin ja elokuvien suoratoistopalveluissa tilaaja maksaa koko tarjolla olevasta sisällöstä, eikä tuloa voida kohdistaa yksittäiseen teokseen.

(2)

30 b § Oikeudenluovutuksen peruuttaminen

30 b §:ssä työ- ja virkasuhteessa luodut teokset on direktiivin vastaisesti rajattu kokonaan peruuttamisoikeuden ulkopuolelle. Säännös lähentelee työsuhdetekijänoikeutta. Esimerkiksi Ruotsissa vastaavaa rajoitusta ei ole.

30 b §:n 3 momentista tulee poistaa lause:

”Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta työ- tai virkasuhteesta johtuvia tehtäviä täytettäessä luotuun teokseen.”

Monet tekijät ja esittävät taiteilijat työskentelevät myös työsuhteissa.

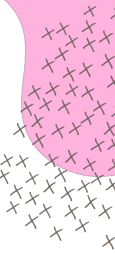
Työsuhteiset ja itsensä työllistävät tekijät ja esittävät taiteilijat on asetettu keskenään eri asemaan. Esimerkiksi elokuvateoksessa näyttelijä voi olla työsuhteisena työntekijänä tai työllistyä oman yrityksensä kautta. Tällöin yrityksen kautta työllistyvällä on peruuttamisoikeus, mutta työsuhteessa työllistyvällä ei.

Rajaus johtaa suuren teosjoukon sulkemisen peruuttamisoikeuden ulkopuolelle, eikä se edistä teosten saatavuutta markkinoilla, mikä on yksi direktiivin keskeisistä tavoitteista. Esimerkiksi työsuhteessa työskentelevät lehtivalokuvaajat voivat uransa aikana luoda tuhansia valokuvateoksia, joita ei koskaan julkaista, ja jotka rajauksen vuoksi uhkaavat jäädä iäksi kustantajan arkistoon.

Esittämämme ratkaisu kääntäisi oletettaman tekijöitä suojaavaan muotoon: ensisijaisesti peruuttamisoikeus koskisi kaikkia, mutta sen rajoituksista voitaisiin sopia kollektiivisesti 30 b §:n 4 momentin mukaisesti.

Esityksen mukaan peruuttamisoikeus koskisi vain tilanteita, joissa teosta ei ole hyödynnetty lainkaan. Rajaus ei vastaa direktiivin sanamuotoa eikä tarkoitusta. Se heikentäisi teosten saatavuutta ja tekijöiden mahdollisuuksia ansaita työllään.

30 b §:n 1 momenttia tulee muuttaa seuraavasti: "Jos teosta, jonka osalta tekijä on siirtänyt yksinoikeuden tai yksinomaisen käyttöoikeuden, ei ole hyödynnetty hyödynnetä kunkin alan erityispiirteet ja käytännöt huomioon ottaen kohtuullisen ajan kuluessa..."

(3)

28 a § Oikeus asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen

Kollektiivinen sopiminen tulee mainita 28 a §:ssä tapana määrittää asianmukainen ja oikeasuhteinen korvaus.

Tekijöiden heikon neuvotteluaseman parantaminen vaatii tuekseen ohjausta ja kannustusta kollektiiviseen sopimiseen. Tämän takia kollektiivinen sopiminen tulee mainita perustelujen lisäksi myös lakitekstissä siten, että korvaus on asianmukainen ja oikeasuhteinen, jos se on vähintään alalla yhteisesti laaditun suosituksen tai kollektiivisopimuksen mukainen.

Lisäksi

viittaamme Teoston, Kopioston, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen (TTVK), Luovan alan tekijät ja yrittäjät ry:n sekä Tekijäfoorumin lausuntoihin.

Suomen Musiikintekijät ry

Espoo 18. päivänä toukokuuta 2022

Aku Toivonen
toiminnanjohtaja

puh. 050 5590025
aku.toivonen@musiikintekijat.fi

Suomen Musiikintekijät ry:llä on jäseninään 1150 suomalaista ammattimaisesti toimivaa kevyen musiikin säveltäjää, sanoittajaa ja sovittajaa. Edistämme musiikintekijöiden taloudellisia ja ammatillisia etuja, yhteiskunnallista arvostusta sekä yhteisöllisyyttä.